

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Adroddiad Gwella Blynyddol 2014-15

Awdurdod Tân ac Achub De Cymru

Cyhoeddwyd: Awst 2015
Cyfeirnod y ddogfen: 425A2015

Paratowyd yr Adroddiad Gwella Blynyddol hwn ar ran
Archwilydd Cyffredinol Cymru gan Steve Barry a Ron Price
o dan gyfarwyddyd Jane Holownia.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar y llywodraeth a chaiff ei benodi gan Ei Mawrhydi y Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'i waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru, sef bwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac er mwyn monitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn atebol i'r Cynulliad Cenedlaethol.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, gwasanaethau prawf, awdurdodau tân ac achub, parciau cenedlaethol a chynghorau cymuned. Mae hefyd yn cynnal astudiaethau gwerth am arian llywodraeth leol ac yn asesu cydymffurfiaeth â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi a'i chyrrff cyhoeddus cysylltiedig, Comisiwn y Cynulliad a chyrrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol a staff Swyddfa Archwilio Cymru yn anelu at ddarparu adroddiadau cymesur sy'n canolbwyntio ar y cyhoedd ar stiwardiaeth adnoddau cyhoeddus a thrwy wneud hynny, feithrin dealltwriaeth a hyrwyddo gwelliant.

Cynnwys

Adroddiad cryno	4
Diben yr adroddiad hwn	4
Gwaith archwilio perfformiad yn 2014-15	5
Penawdau – crynodeb o'r prif ganfyddiadau	6
Cynigion ar gyfer gwella	7
Adroddiad manwl	8
Mae'r Awdurdod yn rheoli ei gyllid yn dda, mae wedi gweithredu newidiadau sydd wedi gwella ei ddefnydd o adnoddau ac mae ganddo drefniadau digonol ar waith ar gyfer ateb heriau yn y dyfodol	8
Mae gan yr Awdurdod drefniadau rheoli ariannol effeithiol	10
Cyflawnwyd arbedion effeithlonrwydd drwy ad-drefnu'r gweithlu ac mae rheoli rhaglenni'n effeithiol wedi galluogi'r Awdurdod i reoli risgiau cysylltiedig	13
Ategir gwaith cynllunio gwelliant yn yr Awdurdod gan systemau sefydledig sy'n cynhyrchu gwybodaeth reoli gywir er bod rhai bylchau o ran cydraddoldeb	16
Mae'r Awdurdod yn gweithio'n gadarnhaol ar ei Gynllun Iaith Gymraeg er mwyn gwella ei wasanaeth Cymraeg	18
Atodiadau	
Atodiad 1 – Statws yr adroddiad hwn	19
Atodiad 2 – Archwilio Cynllun Gwella 2014-15 Awdurdod Tân ac Achub De Cymru	20
Atodiad 3 – Asesiad o berfformiad 2013-14 Awdurdod Tân ac Achub De Cymru	22
Atodiad 4 – Llythyr Archwilio Blynyddol	24

Adroddiad cryno

Diben yr adroddiad hwn

- 1 Bob blwyddyn, mae'n ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol archwilio trefniadau cynllunio ac adrodd ar welliant cynghorau, awdurdodau tân ac achub ac awdurdodau parciau cenedlaethol yng Nghymru, ac asesu a fydd pob awdurdod yn cyflawni dyletswyddau statudol yn ymwneud â gwelliant parhaus¹. Cyflawnwyd y gwaith hwn ar ran yr Archwilydd Cyffredinol gan staff Swyddfa Archwilio Cymru. Mae **Atodiad 1** yn rhoi rhagor o wybodaeth am bwerau a dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol.
- 2 Mae'r Adroddiad Gwella Blynyddol hwn yn crynhoi'r gwaith archwilio a wnaed yn Awdurdod Tân ac Achub De Cymru (yr Awdurdod) ers i'r adroddiad diwethaf o'i fath gael ei gyhoeddi ym mis Mai 2014.
- 3 Gan ystyried y gwaith a gyflawnwyd yn ystod 2014-15, bydd yr Archwilydd Cyffredinol yn nodi yn yr adroddiad hwn a yw o'r farn y bydd yr Awdurdod yn debygol o wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus ar gyfer 2015-16.
- 4 Ni ddylid ystyried bod y datganiad hwn yn rhoi barn bendant am sefyllfa sefydliad nac yn rhagfynegi ei lwyddiant yn y dyfodol. Yn hytrach, dylid ystyried ei fod yn rhoi barn am y graddau y mae'r trefniadau sydd ar waith ar hyn o bryd yn rhesymol gadarn i'r graddau y gellir nodi hynny ar sail y gwaith a gyflawnwyd.
- 5 Rydym am wybod a yw'r adroddiad hwn yn rhoi'r wybodaeth sydd ei hangen arnoch ac a yw'n hawdd ei ddeall. Gallwch fynegi eich barn drwy anfon e-bost atom yn post@archwilio.cymru neu ysgrifennu atom yn 24 Heol y Gadeirlan, Caerdydd, CF11 9LJ.

¹ Nodir dyletswyddau a gofynion ym Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (y Mesur).

Gwaith archwilio perfformiad yn 2014-15

- 6 Wrth bennu hyd a lled y gwaith a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn, gwnaethom ystyried y gronfa o wybodaeth archwilio ac arolygu a oedd ar gael yn ogystal â ffynonellau eraill o wybodaeth a oedd ar gael, gan gynnwys systemau adolygu a gwerthuso'r Awdurdod ei hun. Yn ystod 2014-15, gwnaethom gyflawni gwaith asesu gwelliant o dan y themâu canlynol: y defnydd o adnoddau; llywodraethu; a pherfformiad.
- 7 Nodir y gwaith a gyflawnwyd ers yr Adroddiad Gwella Blynyddol diwethaf isod:

Enw'r Prosiect	Disgrifiad byr	Pryd y cyflawnwyd y gwaith
Archwiliad Blynyddol o'r 'Cynllun Gwella'	Adolygiad o gynlluniau cyhoeddedig yr Awdurdod ar gyfer cyflawni amcanion gwella.	Mehafin 2014
Asesu Cynlluniau Ariannol	Adolygiad o sefyllfa ariannol yr Awdurdod a sut mae'n cyllidebu ac yn cyflawni arbedion gofynnol.	Tachwedd 2014
Archwiliad Blynyddol o'r 'Asesiad o Berfformiad'	Adolygiad o asesiad o berfformiad cyhoeddedig yr Awdurdod, gan gynnwys profi a dilysu gwybodaeth am berfformiad.	Tachwedd 2014
Adolygiad o Ansawdd Data	Asesu pa mor ddibynadwy yw gwybodaeth a pha mor effeithiol y mae'n cael ei defnyddio wrth reoli perfformiad.	Tachwedd 2014
Cyflawni â Llai - Ad-drefnu'r Gweithlu	Asesu sut mae'r Awdurdod yn rheoli'r gwaith o ddarparu gwasanaethau yng nghyd-destun llai o adnoddau.	Mawrth 2015

- 8 Yn seiliedig ar y gwaith a wnaed gan Swyddfa Archwilio Cymru a rheoleiddwyr perthnasol, ac yn gyfyngedig i'r gwaith hwnnw, cred yr Archwilydd Cyffredinol fod yr Awdurdod yn debygol o gydymffurfio â gofynion y Mesur yn ystod 2015-16.

Penawdau - crynodeb o'r prif ganfyddiadau

- 9 Mae'r tabl isod yn crynhoi canfyddiadau allweddol adroddiadau a gyhoeddwyd ers yr Adroddiad Gwella Blynyddol diwethaf gan Swyddfa Archwilio Cymru a chanlyniad yr adolygiad o'r Cynllun Iaith Gymraeg gan Gomisiynydd y Gymraeg.

Archwilio cyfrifon	Rhoddwyd barn archwilio ddiamod gennym ar y datganiadau cyfrifyddu a sefyllfa ariannol a thrafodion y Gronfa Bensiwn ar 29 Medi 2014. Golyga hyn fod yr Awdurdod wedi cydymffurfio â'i gyfrifoldebau yn ymwneud ag adroddiadau ariannol a defnyddio adnoddau a bod y cyfrifon yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod.
Archwilio trefniadau cynllunio ac adrodd ar welliant	Gwnaethom gyhoeddi tystysgrifau archwilio yn nodi bod yr Awdurdod wedi cyflawni ei ddyletswyddau o dan y Mesur (gweler Atodiadau 2 a 3).
Asesu cynlluniau ariannol	Mae gan yr Awdurdod drefniadau rheoli ariannol effeithiol.
Y defnydd o adnoddau	Cyflawnwyd arbedion effeithlonrwydd drwy ad-drefnu'r gweithlu ac mae rheoli rhaglenni'n effeithiol wedi galluogi'r Awdurdod i reoli risgiau cysylltiedig.
Dibynadwyedd gwybodaeth am berfformiad a'r defnydd a wneir ohoni	Ategir gwaith cynllunio gwelliant yn yr Awdurdod gan systemau sefydledig sy'n cynhyrchu gwybodaeth reoli gywir er bod rhai bylchau o ran cydraddoldeb.
Comisiynydd y Gymraeg - adolygiad o Gynllun Iaith Gymraeg yr Awdurdod	Mae'r Awdurdod yn gweithio'n gadarnhaol ar ei Gynllun Iaith Gymraeg er mwyn gwella ei wasanaeth Cymraeg.

- 10 O ystyried yr ystod eang o wasanaethau a ddarperir gan yr Awdurdod a'r heriau y mae'n eu hwynebu, byddai'n anarferol pe na baem wedi dod o hyd i bethau y gellir eu gwella. Gall yr Archwilydd Cyffredinol:
- a wneud cynigion ar gyfer gwella – os caiff cynigion eu gwneud i'r Awdurdod, byddem yn disgwyl iddo weithredu arnynt a byddwn yn gwneud gwaith dilynol ar yr hyn sy'n digwydd;
 - b gwneud argymhellion ffurfiol ar gyfer gwella – os caiff argymhelliad ffurfiol ei wneud, mae'n rhaid i'r Awdurdod baratoi ymateb i'r argymhelliad hwnnw o fewn 30 diwrnod gwaith;
 - c cynnal arolygiad arbennig a chyhoeddi adroddiad a gwneud argymhellion; a
 - ch argymhell y dylai Gweinidogion Llywodraeth Cymru ymyrryd mewn rhyw ffordd.
- 11 Yn ystod y flwyddyn, ni wnaeth yr Archwilydd Cyffredinol unrhyw argymhellion ffurfiol. Fodd bynnag, nodir materion â llai o flaenoriaeth, sef cynigion ar gyfer gwella, yn ein hadroddiadau eraill a chyfeirir atynt yn y tabl isod. Byddwn yn parhau i fonitro cynigion ar gyfer gwella yn ystod ein gwaith asesu gwelliant.

Cynigion ar gyfer gwella

Cynigion ar gyfer gwella	
C1	Datblygu'r trefniadau presennol drwy wneud y canlynol: <ul style="list-style-type: none"> • sefydlu polisi clir ar godi tâl am wasanaethau a chynhyrchu incwm; • egluro'r cysylltiadau rhwng amcanion gwella a chynlluniau ariannol; a • chytuno ar bolisi ysgrifenedig ar y defnydd o adnoddau.
C2	Dylai'r Awdurdod adolygu'r gost a'r arbedion cyffredinol wrth wneud y newidiadau, wedi'u hategu gan waith yr Adolygiad o'r Gwasanaeth Tân.
C3	Dylai'r Awdurdod sicrhau ei fod yn cynllunio ar gyfer yr effaith ar uwch aelodau o staff wrth roi'r newid ar waith.

Adroddiad manwl

Mae'r Awdurdod yn rheoli ei gyllid yn dda, mae wedi gweithredu newidiadau sydd wedi gwella ei ddefnydd o adnoddau ac mae ganddo drefniadau digonol ar waith ar gyfer ateb heriau yn y dyfodol

- 12 Mae'r Awdurdod yn gwasanaethu 1,484,570 o bobl (cyfrifiad 2011) ac yn cynnwys 24 o aelodau sy'n cynrychioli'r cynghorau yn yr ardal, sef: Blaenau Gwent (un aelod), Pen-y-bont ar Ogwr (dau aelod), Caerffili (tri aelod), Caerdydd (pum aelod), Merthyr Tudful (un aelod), Sir Fynwy (dau aelod), Casnewydd (dau aelod), Rhondda Cynon Taf (pedwar aelod), Torfaen (dau aelod) a Bro Morgannwg (dau aelod). Caiff nifer y cynrychiolwyr o bob cyngor cyfansoddol ei phennu gan boblogaeth yr ardal honno.
- 13 Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, mae'r Awdurdod wedi cwblhau ei Adolygiad cyntaf o'r Gwasanaeth Tân, er mwyn sicrhau bod ei adnoddau wedi'u lleoli'n gywir yn ôl y risg o fewn ei gymunedau. Mae'r Awdurdod hefyd wedi bod yn ymateb i'r heriau ariannol a wynebwr gan wasanaethau yn y sector cyhoeddus tra'n sicrhau ei fod yn cydymffurfio â'i gyfrifoldebau statudol. Yn ddiweddarach yn yr adroddiad hwn, nodwn rai o'r ffyrdd y mae hyn wedi'i wneud. Ceir rhagor o fanylion am berfformiad y gwasanaethau a'i gynlluniau ar gyfer y pum mlynedd nesaf [ar ei wefan](#).

Arddangosyn 1: Gwariant refeniw gwirioneddol rhwng 2011-12 a 2013-14

	2011-12	2012-13	2013-14
Alldro refeniw (£,000)	69,502	69,124	71,847*
Fesul pen o'r boblogaeth	£47	£46	£48

*Mae'n cynnwys £1,534,000 o gostau untro sy'n gysylltiedig â gweithredu diwydiannol.

Ffynhonnell: Ystadegau Llywodraeth Cymru, Cymru

- 14 Er bod y ffigurau yn [Arddangosyn 1](#) yn awgrymu bod gwariant wedi cynyddu rhwng 2011-12 a 2013-14, pan ystyrir pwysau chwyddiannol mewn termau real gostyngodd gwariant £276,000 dros y cyfnod yn gyffredinol. Mae costau staff a ddangosir yn natganiadau o gyfrifon yr Awdurdod ar gyfer 2011-12, 2012-13 a 2013-14 wedi gostwng £1,894,000 dros y cyfnod. Gan gymhwyso'r un dadansoddiad 'termau real' at y gwariant fesul pen o'r boblogaeth, mae'r cynnydd o £47 fesul pen o'r boblogaeth yn 2011-12 i £48 fesul pen o'r boblogaeth mewn gwirionedd yn cyfateb i ostyngiad o £1 fesul pen o'r boblogaeth mewn termau real dros y cyfnod.
- 15 Pennodd yr Awdurdod gyllideb o £69,955,985 ar gyfer 2014-15.

Mae gan yr Awdurdod drefniadau rheoli ariannol effeithiol

Cydymffurfiodd yr Awdurdod â'i gyfrifoldebau yn ymwneud ag adroddiadau ariannol

- 16 Ar 5 Ionawr 2015, cyflwynodd yr Archwilydd Cyffredinol Lythyr Archwilio Blynyddol i'r Awdurdod. Mae'r llythyr yn crynhoi'r negeseuon allweddol sy'n deillio o'i gyfrifoldebau statudol o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 fel yr Archwilydd Penodedig a'i gyfrifoldebau adrodd o dan y Cod Ymarfer Archwilio. Rhoddodd yr Archwilydd Cyffredinol farn archwilio ddiamed ar ddatganiadau cyfrifyddu'r Awdurdod, gan gadarnhau eu bod yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol a thrafodion yr Awdurdod a'r Gronfa Bensiwn. Mae'r Llythyr Archwilio Blynyddol ar gael yn **Atodiad 4** o'r adroddiad hwn.

Mae gan yr Awdurdod hanes da o reoli'r gyllideb yn effeithiol a sicrhau trefniadau er mwyn gweithredu o fewn ei gyfyngiadau ariannol

- 17 Rhwng 2011-12 a 2013-14, rheolai'r Awdurdod y gyllideb yn effeithiol, gan gynnal asesiadau amserol o'r opsiynau y gallai'r Awdurdod eu rhoi ar waith er mwyn parhau i fantoli'r gyllideb. Mewn cymhariaeth â 2011-12, erbyn 2014-15 roedd yr Awdurdod wedi lleihau ei gyllideb £1.2 miliwn (1.7 y cant) yn nhermau arian parod. Gan fod angen cyfrif am chwyddiant a phwysau cyllidebol eraill, roedd y gostyngiad hwn, mewn termau real, yn cyfateb i arbedion gwerth £4.8 miliwn (6.4 y cant). Mae'r trefniadau rheoli cyllidebol wedi'u hategu gan ganllawiau a threfniadau monitro manwl ar lefel swyddogion, aelodau a staff gweithredol. Mae gwaith rhagamcanu ariannol wedi'i ddatblygu'n dda ac mae'n destun gwaith craffu a herio manwl ac effeithiol yng nghyfarfodydd yr Awdurdod.
- 18 Mae'r Awdurdod wedi dangos ei fod yn barod i ystyried newid radical o ran darparu gwasanaethau. Ar ôl cyfnod sylweddol pan nad oedd lleoliad gorsafoedd na cherbydau wedi newid fawr ddim, dechreuodd yr Awdurdod ar gyfres o brosiectau trawsnewid strategol o dan y pennawd cyffredinol Adolygiad o'r Gwasanaeth Tân'. Diben y prosiectau hyn oedd ystyried y ffyrdd mwyaf effeithiol o barhau i ddarparu gwasanaethau yn seiliedig ar risg yn effeithiol o fewn cyllideb a oedd yn lleihau. Mae hyn yn cael ei wneud drwy nodi'r lleoliadau gorau posibl ar gyfer gorsafoedd a'r trefniadau criwio gorau posibl er mwyn paru adnoddau yn gywir â'r risg. Bu'r broses hon yn un heriol, a bydd yn parhau felly, ond fe'i rheolwyd yn effeithiol gyda'r swyddogion a'r aelodau yn helpu ei gilydd. Mae'r Awdurdod wedi ymgynghori'n eang ynghylch newidiadau arfaethedig i'r ffordd y darperir gwasanaethau a chyflawnwyd y broses honno o reoli newid yn effeithiol.
- 19 Yn ystod y cyfnod a gwmpesir gan yr adroddiad hwn, pennodd yr Awdurdod gyllideb gytbwys heb fawr ddim amrywiadau yn yr un o'r penawdau cyllidebol. Mae'r elfen fwyaf o gost yn ymwneud â chostau cyflogion, ac mae gwaith cyllidebu darbodus o ran y maes hwn wedi rhoi cyfle i'r Awdurdod danwario yn erbyn ffigurau'r gyllideb wreiddiol. Mae lefelau isel o gynnydd mewn cyflogau, y cytunwyd arnynt drwy gyd-drafodaethau cenedlaethol, hefyd wedi galluogi'r Awdurdod i gynllunio cyllidebau a chytuno arnynt yn effeithiol.

- 20 Sicrhawyd arbedion mewn meysydd eraill sy'n ymwneud â darparu gwasanaethau a chostau cyflogeion. Er enghraifft, mae'r gwasanaeth wedi newid trefniadau criwio yn y Barri a darpariaeth cyfarpar awyr. Mae arbedion wedi'u gwneud drwy beidio â llenwi swyddi ar unwaith wrth i staff ymdeol oherwydd oedi anochel yn y prosesau recriwtio ac mae'r gwasanaeth wedi gweithredu â rhywfaint o danddarpariaeth o ran staff y System Ddyletswydd wrth gefn yn ystod 2012-13 a 2013-14 oherwydd anawsterau recriwtio mewn rhai lleoliadau. Mae rhai arbedion bach eraill hefyd wedi'u sicrhau drwy newidiadau i drefniadau cerbydau a brydlesir, llithriant ac arbedion mewn perthynas â'r rhaglen gyfalaf a thaliadau cyfalaf dilynol, a chostau pensiwn.
- 21 Ers canol 2013 mae'r Awdurdod wedi wynebu heriau mewn anghydfod cenedlaethol sy'n ymwneud yn bennaf â newidiadau arfaethedig y llywodraeth i drefniadau pensiwn diffoddwyr tân. O ganlyniad, bu angen i'r Awdurdod roi trefniadau ar waith i barhau i ddarparu gwasanaethau yn ystod y cyfnodau hyn o weithredu diwydiannol sydd wedi rhoi baich ychwanegol ar yr Awdurdod, yn ariannol ac yn weithredol. Mae'r Awdurdod wedi ateb yr her hon yn effeithiol drwy ddefnyddio diffoddwyr tân ychwanegol ac, i ddechrau, drwy wneud rhywfaint o ddefnydd o'r lluoedd arfog i ddarparu'r gwasanaeth tân. Erys yr anghydfod parhaus yn her.

Mae cynlluniau a threfniadau'r Awdurdod i gyflawni arbedion 2014-15 yn addas at y diben, yn cael eu rheoli'n effeithiol ac yn debygol o gael eu cyflawni, ond ers y sefyllfa tymor canolig yn heriol

- 22 Mae gan yr Awdurdod fframwaith corfforaethol effeithiol ar gyfer cynllunio ariannol a phrosesau rheoli ariannol clir. Drwy ei Bwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad a'r Awdurdod Llawn mae'n dangos lefel dda o waith craffu, trafodaeth a her o ran materion ariannol. Mae opsiynau gwario wedi'u hystyried yn gynnar gyda deialog effeithiol rhwng yr Awdurdod a'i awdurdodau lleol cyfansoddol. Mae hyn wedi galluogi'r Awdurdod i bennu cyllideb realistig y gellir ei chyflawni ar gyfer 2014-15, ond ers y sefyllfa tymor canolig yn heriol.
- 23 Mae'r Awdurdod wedi datblygu cynlluniau rheoli asedau ar gyfer tir ac eiddo; TGCh; offer a chyfarpar, cyfarpar cyflenwad personol; pobl; fflyd a cherbydau; a mân asedau er mwyn helpu i ystyried prosesau darparu gwasanaethau yn y dyfodol a chysoni ei gostau cyflogeion a'i ddarpariaeth â'i ystad eiddo. Bydd hyn yn rhan bwysig o strategaeth yr Awdurdod yn y dyfodol ac mae'r Awdurdod yn parhau i gynnal deialog â chymunedau a'i awdurdodau lleol cyfansoddol gan esbonio'r rhesymeg dros newid y ffordd y darperir gwasanaethau ac effeithiau posibl hynny.

Mae cynllun ariannol tymor canolig effeithiol ar waith er mwyn ategu'r broses o wneud penderfyniadau strategol

- 24 Mae gan y gwasanaeth weledigaeth a nod clir, gydag amcanion gwella cydlynol a chlir. Mae gan yr Awdurdod gynllun ariannol tymor canolig ar waith y cytunwyd arno ym mis Tachwedd 2013. Mae'r cynllun hwn yn cynnwys dangosyddion perfformiad allweddol a gwaith dadansoddi sensitifwydd sy'n ymwneud ag elfennau allweddol o'r gyllideb.
- 25 Er bod yr Awdurdod wedi pennu lefel ofynnol o gronfeydd cyffredinol wrth gefn ar £3 miliwn, nid oes unrhyw bolisi ysgrifenedig ar wahân ar ddefnyddio cronfeydd wrth gefn. Trafodir ac ystyrir lefel y cronfeydd wrth gefn ond câi'r trefniadau ariannol presennol eu hatgyfnerthu drwy roi mwy o eglurder ynglŷn â'r polisi ar gronfeydd wrth gefn a'r defnydd a wneir ohonynt yn y dyfodol.
- 26 Mae gan yr Awdurdod reolwyr cyllid a chyllidebau profiadol ac effeithiol. Mae prosesau cadw amser mewnol mewn perthynas â chyflwyno gwybodaeth ariannol yn cael eu rheoli'n dda ac maent yn gweithio'n dda ym mhob rhan o'r Awdurdod. Mae'r Awdurdod wedi ystyried yr heriau ariannol ac wedi gwneud tybiaethau rhesymol wrth bennu ei gyllideb ar gyfer 2014-15, a ategir gan ddata a gwybodaeth gadarn.

Cyflawnwyd arbedion effeithlonrwydd drwy ad-drefnu'r gweithlu ac mae rheoli rhaglenni'n effeithiol wedi galluogi'r Awdurdod i reoli risgiau cysylltiedig

Mae'r Awdurdod wedi gwneud arbedion effeithlonrwydd drwy newidiadau i'r gweithlu dros y tair blynedd diwethaf

- 27 Fel y cofnodwyd yn ein hasesiad cynllunio ariannol ym mis Rhagfyr 2014, bu'r Awdurdod yn llwyddiannus o ran gosod a chytuno ar ffigurau alldro cywir wrth reoli ei gyllideb ar gyfer yr ychydig flynyddoedd diwethaf a chadw at yr alldro hwnnw. Llwyddodd i wneud hyn ar adeg o bwysau cyllidebol drwy newidiadau i drefniadau criwio, adolygiadau o reolwyr tactegol, adolygiadau criwio gweithredol o bob ail gerbyd tân ac adolygiadau o reolwyr canol. Ni fu hyn ar draul bodloni ei gyfrifoldebau statudol. Mae'r Awdurdod wedi cynnal gwasanaeth effeithiol i'r cymunedau yn Ne Cymru drwy gydol y cyfnod hwn gyda mwy o bwyslais ar waith atal.
- 28 Fel sy'n wir am awdurdodau tân eraill yng Nghymru, cyflog cyflogeion yw'r gyfran fwyaf o wariant. Mae gan y gwasanaeth gymysgedd o staff ar ddyletswydd amser cyflawn, a staff wrth gefn (ar alwad rhan amser) i ddarparu ei wasanaethau ymateb gweithredol. Mae costau staff a ddangosir yn natganiadau o gyfrifon yr Awdurdod ar gyfer 2011-12, 2012-13 a 2013-14 wedi gostwng £1,894,000² mewn termau real ers 2011-12. Gwelwyd y gostyngiadau mwyaf sylweddol yng nghost staff amser cyflawn mewn lifrai a staff wrth gefn mewn lifrau. Yn gyffredinol gwnaeth nifer y staff leihau o 1,746 o gyflogeion yn 2011-12 i 1,681 yn 2013-14.
- 29 Nododd uwch aelodau o staff fod sawl blwyddyn wedi mynd heibio ers i agweddau ar y gwasanaeth tân gael eu dadansoddi a'u herio yn ardal gyfan De Cymru. Roedd tystiolaeth anecdotaidd bod gorddarpariaeth ymddangosiadol o ran gwasanaeth tân mewn rhai lleoedd, a oedd yn arwain at oblygiadau o ran adnoddau, ac eto nid oedd hyn wedi cael ei brofi mewn ffordd fanwl gywir yn seiliedig ar risg.
- 30 Cytunwyd y câi proses Adolygu'r Gwasanaeth Tân ei chynnal mewn tri cham er mwyn sicrhau y gallai unrhyw newidiadau a nodwyd i'r gwasanaeth tân gael eu rhoi ar waith mewn ffordd reoledig, yn enwedig lle roedd goblygiadau i ardaloedd cyfagos yn Ne Cymru. Ar 23 Medi 2013, ar ôl cwblhau'r cam cyntaf, gwnaeth yr Awdurdod awdurdodi swyddogion i gychwyn ymgyngoriad cyhoeddus a phartner ar y cynigion ar gyfer Cam 2 o'r Adolygiad o'r Gwasanaeth Tân ar gyfer ardaloedd awdurdodau lleol Blaenau Gwent, Sir Fynwy, Casnewydd a Thorfaen.

Cafodd y gwaith o gynllunio a rheoli prosiectau ei ddogfennu'n dda ac roedd sail tystiolaeth gadarn yn ategu'r broses o wneud penderfyniadau

- 31 Ar gyfer yr adolygiad hwn, ceisiwyd tystiolaeth i ddangos bod y broses newid wedi cael ei rheoli gan ddefnyddio egwyddorion rheoli prosiectau ffurfiol, wedi'u dogfennu. Mantais defnyddio dull gweithredu o'r fath yw ei fod yn galluogi'r Awdurdod i ddangos bod risgiau wedi cael eu rheoli'n effeithiol, y gall gwersi i'w dysgu cael eu defnyddio a'u cynnwys mewn cynlluniau yn y dyfodol, ac y gall canlyniadau gweithredu gael eu gwerthuso yn erbyn bwriadau gwreiddiol.

2 Fel y'u mesurir gan ddatchwyddwyr cynnyrch domestig gros y Trysorlys a gyhoeddwyd ym mis Ebrill 2015.

- 32 Sefydloodd y gwasanaeth ddull rheoli prosiectau wedi'i ddiffinio'n dda o ymdrin â'r broses bwysig hon. Sefydlwyd lefelau derbyniol o risg gynyddol ar y dechrau i ffurfio paramedr yr adolygiad a llunio'r ffordd yr oedd opsiynau ar gyfer newidiadau i'r gwasanaeth tân yn cael eu hystyried.
- 33 Rhoddwyd trefniadau ymgynghori â chymunedau, unigolion, cynghorau a gwleidyddion lleol ar waith; secondiodd yr Awdurdod Tân ac Achub o sefydliad allanol i gefnogi'r agwedd hon ar y broses ac i ddarparu'r sgiliau perthnasol nad oedd ganddo ef ei hun. Wrth i bob cam o'r Adolygiad o'r Gwasanaeth Tân gael ei gynnal, dysgodd yr Awdurdod wersi am sut i addasu'r broses ymgynghori i gael yr effaith fwyaf. Er enghraifft, symud stondinau arddangos i leoliadau gwahanol ar y stryd fawr, cael mwy o swyddogion mewn lifrai ar y stryd yn gofyn am fewnbwn gan y cyhoedd, a chynnal cyfarfodydd cyhoeddus.
- 34 Cynhaliwyd y broses ymgynghori mewn ffordd strwythuredig ac fe'i haddaswyd wrth i faterion gael eu codi gan y cyhoedd, ac wrth i sgiliau staff dan sylw ddatblygu. Bu ansawdd a graddau'r ymgynghori yn fuddiol i alluogi'r Awdurdod i ddeall y materion hollbwysig sy'n berthnasol i'r cymunedau y mae newidiadau'r Adolygiad o'r Gwasanaeth Tân o bosibl yn effeithio arnynt.
- 35 Defnyddiwyd sail tystiolaeth gadarn i ategu'r broses o wneud penderfyniadau. Profwyd ansawdd y data a'r wybodaeth ategol drwy'r her allanol helaeth a gafodd cynigion yr Adolygiad o'r Gwasanaeth Tân. Y fframwaith a ddefnyddiwyd i gasglu tystiolaeth berthnasol i ategu'r broses o wneud penderfyniadau oedd pecyn cymorth Gwasanaeth Brys y Gwasanaeth Tân Cenedlaethol (FSEC). Mae'r pecyn cymorth yn adnodd sy'n galluogi gwasanaethau tân ac achub i asesu'r risgiau o ddigwyddiadau tân a digwyddiadau eraill a sicrhau ymateb sy'n briodol i'r risg honno a rhagweld effeithiolrwydd y strategaethau lleihau risg a ddefnyddir.
- 36 Cafodd y gwaith o ystyried materion cydraddoldeb ei ymgorffori yn asesiadau'r Adolygiad o'r Gwasanaeth Tân a'r broses adolygu. Fe'u cynhwyswyd ar ffurf gryno wrth gyflwyno adroddiad i'r Awdurdod yn ystod y broses o gymeradwyo newidiadau arfaethedig. Cynhaliwyd asesiadau o'r effaith ar gydraddoldeb a chafodd y canlyniadau eu cynnwys yn y gwerthusiad asesu risg.
- 37 Gwnaeth yr Awdurdod ddefnydd helaeth hefyd o ystod eang o wybodaeth arall i ategu proses yr Adolygiad o'r Gwasanaeth Tân, yn amrywio o wybodaeth safle-benodol i wybodaeth oedd ar gael am y boblogaeth leol a'r galw lleol am y gwasanaeth.
- 38 Arweiniodd yr Adolygiad o'r Gwasanaeth Tân at gyflwyno cynnig i gau Gorsaf Dân Blaenau (gorsaf ar ddyletswydd yn ôl galw) i'r Awdurdod Tân ac Achub ar 23 Medi 2013. Roedd yr adroddiad cysylltiedig yn fanwl ac yn gynhwysfawr. Gan fod y bwriad i gau gorsaf leol o ddiddordeb mawr, cynhaliodd yr Awdurdod Tân ac Achub gyfnod ymgynghori ychwanegol. Drwy gydol y cyfnod hwn, profwyd cryfder y sail tystiolaeth a dangosodd ei bod yn gallu rhoi sicrwydd i aelodau'r Awdurdod sy'n gyfrifol am wneud penderfyniadau na fyddai rhoi'r cynigion ar waith yn cynyddu'r risg o farwolaeth nac anaf o ganlyniad i dân yn ardal Blaenau. Ar 22 Medi 2014, cymeradwyodd yr Awdurdod gau Gorsaf Dân Blaenau a threfnwyd iddi gau erbyn mis Mawrth 2015.

- 39 Cyfathrebwyd a rhyngweithiwyd yn effeithiol â chynrychiolwyr y gweithlu wrth i'r newidiadau gael eu rhoi ar waith. Er mwyn datblygu'r cynigion mewn ffordd gadarnhaol, cynhaliodd yr Awdurdod gyfarfodydd rheolaidd, gan rhyngweithio â chynrychiolwyr yr undeb. Mae hyn wedi galluogi'r Awdurdod i weithio gyda chyflogeion er mwyn sicrhau y gallai nifer o opsiynau gael eu cyflwyno i'r rheini y mae'r broses gau a'r newidiadau yn effeithio arnynt.
- 40 Cynigiwyd pedwar opsiwn i staff. Mae'r rhain yn cynnwys trefniadau llwybr carlam newydd ar gyfer gwneud cais i ymuno â rhengoedd diffoddwyr tân llawn amser yn y gwasanaeth, adleoli i orsafoedd eraill lle mae ar ddyletswydd yn ôl y galw (yn amodol ar leoliad ac amser ymgynnull a gadael), adleoli (lle mae'r lleoliad yn her, gyda chymorth ariannol) neu, pan fetho popeth arall, dileu swyddi. Mae'r newidiadau yn effeithio o bosibl ar tua 16 o aelodau o staff ac mae'r broses o sefydlu opsiynau a ffefrir yn mynd rhagddi.

Mae gwaith gwerthuso ôl-brosiect wedi nodi agweddau a aeth yn dda a gwersi i'w dysgu ar gyfer y dyfodol

- 41 Fel rhan o'r broses o reoli'r rhaglen, cynhaliwyd adolygiad ôl-weithredu; ynghyd â'r adroddiad hwn gellir nodi nifer o wersi i'w dysgu ar gyfer y dyfodol:
- a Roedd graddau'r ymgysylltu angenrheidiol â rhanddeiliaid a ddeilliodd o'r cynigion i gau gorsaf leol yn fwy na'r hyn a ragwelwyd yn wreiddiol. Mae ymgysylltu priodol yn hanfodol ar gyfer prosiectau o'r fath ond rhaid cydnabod bod hyn yn rhoi pwysau ychwanegol ar amser staff gydag effaith bosibl ar feysydd eraill o gyfrifoldeb.
 - b Nid oedd yr Awdurdod wedi cyfrifo cost gyffredinol gweithredu prosiect a chynigion yr Adolygiad o'r Gwasanaeth Tân. Er y byddai costau adolygiad o'r fath yn cael eu hystyried yn rhan o'r gwaith o gyflawni rhwymedigaethau proffesiynol, bu angen sicrhau oriau ac adnoddau ychwanegol i ddatblygu'r cynigion a byddai'n fuddiol i waith yr Adolygiad o'r Gwasanaeth Tân yn y dyfodol pe bai goblygiadau o'r fath yn cael eu nodi.
 - c Aethpwyd i gostau ychwanegol am nifer o resymau nas rhagwelwyd megis trefniadau ychwanegol yr oedd angen eu gwneud er mwyn rheoli cyfarfodydd cyhoeddus; gwaith ychwanegol ar ddelio â'r broses ychwanegol o graffu ar gynigion a gwaith ymgynghori lleol atodol pan nodwyd mai cau'r orsaf oedd yr opsiwn a ffafriwyd.
 - ch Roedd cau'r orsaf yn fater proffil uchel ac arweiniodd at lefel uchel o graffu allanol. Mae cysylltiadau da â staff er mwyn sicrhau negeseuon cyson a chlir yn hanfodol. Mae rheoli canfyddiad allanol yr hyn yr oedd yr Awdurdod yn ceisio ei gyflawni yn wers y mae'r Awdurdod wedi ei dysgu mewn cyd-drafodaethau dilynol mewn perthynas â newidiadau yng nghymau diweddarach yr Adolygiad o'r Gwasanaeth Tân.
- 42 Mae'r Awdurdod hefyd yn bwriadu rhoi adborth i aelodau'r Awdurdod am y newidiadau ar ôl i Orsaf Dân Blaenau gau.

Ategir gwaith cynllunio gwelliant yn yr Awdurdod gan systemau sefydledig sy'n cynhyrchu gwybodaeth reoli gywir er bod rhai bylchau o ran cydraddoldeb

- 43 Cynhaliwyd adolygiad o sampl o fesurau perfformiad a systemau data gweithredol. Diben yr adolygiad oedd:
- a profi systemau a threfniadau sy'n cefnogi'r broses o lunio gwybodaeth am reoli perfformiad, gan gynnwys dangosyddion perfformiad strategol, craidd a lleol a ddefnyddir i gefnogi'r gwaith o gynllunio ac adrodd ar welliant;
 - b dilysu a chadarnhau cywirdeb cyflwyniadau a wnaed i Lywodraeth Cymru mewn perthynas â dangosyddion cenedlaethol, strategol a chraidd a ffurflenni data cysylltiedig; ac
 - c adolygu'r modd y mae'r Awdurdod yn nodi tueddiadau a newidiadau mewn perfformiad er mwyn llywio'r gwaith o gynllunio ac adrodd ar welliant.
- 44 Er nad oes amserlen ysgrifenedig ffurfiol ar gyfer cwblhau'r dangosyddion cenedlaethol, strategol a chraidd blynyddol, gwelsom fod staff yn glir o ran pryd y dylid eu cyflwyno ac o ran rolau a chyfrifoldebau. Cydgysylltir gweithgareddau yn effeithiol gan y Tîm Perfformiad Gwasanaethau a Chyfathrebu. Caiff cerrig milltir allweddol eu monitro gan staff y Tîm Perfformiad Gwasanaethau a Chyfathrebu er mwyn sicrhau y'u cyrhaeddir, gan gynnwys dadansoddi gwybodaeth am ddigwyddiadau trawsffiniol a chanfyddiadau'r crwner ynghylch ffigurau ar gyfer marwolaethau sy'n gysylltiedig â thanau.

Ceir rhai bylchau o ran gwybodaeth am gydraddoldeb

- 45 Prin yw'r wybodaeth am gydraddoldeb ac amrywiaeth sy'n ymwneud â'r holl nodweddion gwarchoddedig a nodir yn Neddf Cydraddoldeb 2010. Mae rhywfaint o wybodaeth ar gael ac yn cael ei chasglu ynghylch data, a chaiff gwybodaeth am staff ei chadw gan yr Adran Adnoddau Dynol. Fodd bynnag, nid yw'r data hyn yn gwbl gynhwysfawr yn y naill faes na'r llall; mae swyddogion wedi cydnabod yr heriau sy'n gysylltiedig â sicrhau bod yr holl ddata yn cael eu casglu ac maent yn parhau i nodi cyfleoedd sy'n hwyluso'r gwaith o gasglu data o'r fath.
- 46 Mae'r dangosyddion cenedlaethol, strategol a chraidd ar gyfer 2013-14 wedi'u nodi'n gywir. Er mwyn dod i'n casgliadau, gwnaethom brofi'r canlynol:
- a Un ar ddeg o ddangosyddion strategol cenedlaethol, y cafwyd bod pob un ohonynt yn gywir.
 - b Pymtheg o ddangosyddion data craidd a/neu leol a chafwyd bod pob un ohonynt yn gywir.
 - c Adolygwyd prosesau ar gyfer llunio ffurflenni data cysylltiedig ar gyfer Adnoddau Dynol, gwybodaeth am y gweithlu a gwybodaeth ar gyfer y gronfa ddata eiddo annomestig. Mae'r Awdurdod yn wynebu rhai heriau o ran nodi'n gywir nifer yr eiddo yn Ne Cymru ac mae'n gweithio i fireinio'r gronfa ddata.

- 47 Defnyddiodd yr Awdurdod ganllawiau sy'n bodoli eisoes o'r amryw gylchlythyrau tân mewn ffordd gywir. Fodd bynnag, mewn un maes – sef anafiadau sy'n gysylltiedig â thanau – nododd yr Awdurdod ei fod wedi cofnodi'r ffigur ac wedi adrodd arno'n anghywir ers 2009. Mae ffigurau cyhoeddedig wedi'u gorddatgan, am fod yr Awdurdod wedi camddehongli canllawiau ac wedi cyfrif 'rhoddwyd cymorth cyntaf yn y lleoliad' o fewn eu holl ffigurau ar gyfer anafiadau. Mae Llywodraeth Cymru yn gwneud trefniadau i gyhoeddi ffigurau cywir a bwriedir adolygu diffiniadau yn y dyfodol er mwyn rhoi eglurder.
- 48 Edrychodd gwasanaeth Archwilio Mewnol yr Awdurdod ar y dangosyddion perfformiad craidd ar gyfer 2013-14. Rhoddwyd sicrwydd sylweddol i Bwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad ar 15 Medi 2014 ac ni nodwyd unrhyw faterion brys na phwysig. Mae dau argymhelliad a gynhwyswyd yn adroddiad archwilio mewnol 2012-13 wedi'u gweithredu'n effeithiol.

Caiff data eu defnyddio'n dda er mwyn llywio'r gwaith o gynllunio gwelliant a chefnogi'r broses o adrodd ar berfformiad

- 49 Mae'r Awdurdod yn defnyddio amrywiaeth gytbwys o wybodaeth am reoli er mwyn nodi meysydd i'w gwella ac mae'n monitro ei berfformiad ar draws amrywiaeth llawn o'i weithgareddau. Defnyddir gwybodaeth am berfformiad i gefnogi dyfarniadau, strategaethau a gwaith cynllunio busnes a chyflwynir adroddiadau rheolaidd i'r Awdurdod sy'n gwneud atgyfeiriadau i'w dadansoddi ymhellach i'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Cyllid os ystyrir bod angen gwneud hynny.

Mae'r Awdurdod yn gweithio'n gadarnhaol ar ei Gynllun Iaith Gymraeg er mwyn gwella ei wasanaeth Cymraeg

- 50 Crëwyd swydd Comisiynydd y Gymraeg gan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Daeth pwerau newydd i orfodi safonau ar sefydliadau i rym drwy is-ddeddfwriaeth ar 31 Mawrth 2015. Bydd Comisiynydd y Gymraeg yn parhau i adolygu cynlluniau iaith Gymraeg drwy rinwedd pwerau a etifeddyd o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993.
- 51 Mae Comisiynydd y Gymraeg yn gweithio gyda phob awdurdod yng Nghymru i arolygu cynlluniau iaith a rhoi cyngor ar y broses o'u rhoi ar waith. Mae cyfrifoldeb ar awdurdodau i ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd yn Gymraeg yn unol â'r ymrwymadau yn eu cynlluniau iaith. Mae pob awdurdod wedi ymrwymo i ddarparu adroddiad monitro blynyddol i Gomisiynydd y Gymraeg yn amlinellu ei berfformiad wrth weithredu'r cynllun iaith. Mae'r Comisiynydd yn dadansoddi pob adroddiad monitro, yn ymateb yn ffurfiol ac yn casglu gwybodaeth bellach yn ôl yr angen.
- 52 Nododd Comisiynydd y Gymraeg fod arolwg 'Siopwr Cudd' o'r gwasanaeth ac adolygiad thematig iaith Gymraeg o dair adran wedi'u cynnal. Canfu'r adolygiad nad oedd rhai ffurflenni cyhoeddus ar gael yn ddwyieithog a rhoddwyd cynllun ar waith er mwyn datrys hyn. Dechreuwyd adolygu darpariaeth iaith Gymraeg pob un o'r adrannau eraill er mwyn paratoi ar gyfer cyflwyno Safonau'r Gymraeg. Cynhwysir Swyddog y Gymraeg mewn trafodaethau mewnol ynghylch polisïau neu weithdrefnau newydd. Bu cynnydd yn nifer y siaradwyr Cymraeg sy'n gweithio mewn derbynfydd ond ni phenodwyd siaradwyr Cymraeg i ddwy o'r swyddi lle mae'r Gymraeg yn hanfodol yn y tîm Rheoli Tân. Esboniodd yr Awdurdod fod hyn i'w briodoli i'r ffaith nad oedd unrhyw siaradwyr Cymraeg wedi bodloni gofynion 'rheoli' y swyddi. Cafodd siaradwyr Cymraeg o fewn y gweithlu eu hyfforddi i fentora dysgwyr a'u helpu i fod yn fwy hyderus wrth ddefnyddio eu sgiliau Cymraeg. Mae'r gwasanaeth yn parhau i geisio cyflawni ei darged i sicrhau bod ei holl arwyddion yn ddwyieithog. Mae wedi ymrwymo i gwblhau'r gwaith hwn erbyn diwedd mis Mawrth 2015.

Atodiad 1 – Statws yr adroddiad hwn

O dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (y Mesur) mae'n ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal asesiad gwella blynyddol, a chyhoeddi adroddiad gwella blynyddol, ar gyfer pob awdurdod gwella yng Nghymru. Mae'r gofyniad hwn yn cwmpasu cynghorau lleol, parciau cenedlaethol ac awdurdodau tân ac achub.

Lluniwyd yr adroddiad hwn gan staff Swyddfa Archwilio Cymru ar ran yr Archwilydd Cyffredinol er mwyn cyflawni ei ddyletswyddau o dan adran 24 o'r Mesur. Mae'r adroddiad hefyd yn cyflawni ei ddyletswyddau o dan adran 19 i gyflwyno adroddiad sy'n ardystio ei fod wedi cynnal asesiad gwella o dan adran 18 ac yn nodi a yw o'r farn, o ganlyniad i'w archwiliad o'r cynllun gwella o dan adran 17, fod yr awdurdod wedi cyflawni ei ddyletswyddau o ran cynllunio gwelliant o dan adran 15.

Mae gan awdurdodau gwella ddyletswydd gyffredinol i 'wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus wrth gyflawni eu swyddogaethau'. Diffinnir awdurdodau gwella fel cynghorau lleol, parciau cenedlaethol ac awdurdodau tân ac achub.

Yr asesiad gwella blynyddol yw'r prif ddarn o waith sy'n galluogi'r Archwilydd Cyffredinol i gyflawni ei ddyletswyddau. Mae'r asesiad gwella yn asesiad sy'n edrych i'r dyfodol o'r tebygolrwydd y bydd awdurdod yn cydymffurfio â'i ddyletswydd i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus. Mae hefyd yn cynnwys asesiad ôl-weithredol i nodi a yw awdurdod wedi cyflawni'r gwelliannau a gynlluniwyd ganddo er mwyn llunio barn ar hanes yr awdurdod o ran sicrhau gwelliant. Bydd yr Archwilydd Cyffredinol yn crynhoi ei waith archwilio ac asesu mewn adroddiad gwella blynyddol cyhoeddedig ar gyfer pob awdurdod (o dan adran 24).

O dan rai amgylchiadau, gall yr Archwilydd Cyffredinol hefyd gynnal arolygiadau arbennig (o dan adran 21), y cyflwynir adroddiad arnynt i'r awdurdod a'r Gweinidogion, ac y gall eu cyhoeddi (o dan adran 22). Un o weithgareddau atodol pwysig yr Archwilydd Cyffredinol yw cydgysylltu gwaith asesu a gwaith rheoliadol (sy'n ofynnol o dan adran 23), sy'n ystyried rhaglen waith gyffredinol pob rheoleiddiwr perthnasol mewn awdurdod gwella. Gall yr Archwilydd Cyffredinol hefyd ystyried gwybodaeth a rennir gan reoleiddwyr perthnasol (o dan adran 33) yn ei asesiadau.

Atodiad 2 – Archwilio Cynllun Gwella 2014-15 Awdurdod Tân ac Achub De Cymru

Tystysgrif

Ardystiaf fy mod wedi archwilio Cynllun Gwella Awdurdod Tân ac Achub De Cymru yn unol ag adran 17 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (y Mesur) a'm Cod Ymarfer Archwilio.

O ganlyniad i'm harchwiliad, rwyf o'r farn bod yr Awdurdod wedi cyflawni ei ddyletswyddau o dan adran 15(6) i (9) o'r Mesur ac wedi gweithredu yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru yn ddigonol i gyflawni ei ddyletswyddau.

Priod gyfrifoldebau'r Awdurdod a'r Archwilydd Cyffredinol

O dan y Mesur, mae'n ofynnol i'r Awdurdod baratoi a chyhoeddi Cynllun Gwella sy'n disgrifio ei gynlluniau i gyflawni ei ddyletswyddau i:

- wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus wrth gyflawni ei swyddogaethau;
- gwneud trefniadau i sicrhau y caiff ei amcanion gwella eu cyflawni; a
- gwneud trefniadau i arfer ei swyddogaethau er mwyn sicrhau y cyrhaeddir unrhyw safon perfformiad a nodir gan Weinidogion Cymru.

Mae'r Mesur yn ei gwneud yn ofynnol i'r Awdurdod gyhoeddi ei Gynllun Gwella cyn gynted ag sy'n rhesymol ymarferol ar ôl dechrau'r flwyddyn ariannol y mae'n ymwneud â hi, neu ar ôl y cyfryw ddyddiad arall ag y gall Gweinidogion Cymru ei nodi drwy orchymyn.

Mae'r Awdurdod yn gyfrifol am baratoi'r Cynllun Gwella ac am y wybodaeth a nodir ynddo. Mae'r Mesur yn ei gwneud yn ofynnol i'r Awdurdod ystyried canllawiau a gyhoeddir gan Weinidogion Cymru wrth baratoi a chyhoeddi ei gynllun.

Fel archwilydd yr Awdurdod, mae'n ofynnol i mi, o dan adrannau 17 a 19 o'r Mesur, archwilio'r Cynllun Gwella, ardystio fy mod wedi gwneud hynny a chyflwyno adroddiad i nodi a wyf o'r farn bod yr Awdurdod wedi cyflawni ei ddyletswyddau i baratoi a chyhoeddi Cynllun Gwella yn unol â'r gofynion statudol a nodir yn adran 15 a chanllawiau statudol.

Cwmpas yr archwiliad o'r Cynllun Gwella

At ddibenion fy ngwaith archwilio, ar yr amod bod awdurdod yn bodloni ei ofynion statudol, byddaf yn derbyn ei fod hefyd wedi cydymffurfio â chanllawiau statudol Llywodraeth Cymru yn ddigonol i gyflawni ei ddyletswyddau.

Ar gyfer yr archwiliad hwn nid yw'n ofynnol i mi lunio barn ar gyflawnrwydd na chywirdeb y wybodaeth nac ar b'un a ellir cyflawni'r Cynllun Gwella a gyhoeddwyd gan yr Awdurdod. Efallai y bydd gwaith asesu arall y byddaf yn ei wneud o dan adran 18 o'r Mesur yn ystyried y materion hyn. Felly, roedd fy archwiliad o Gynllun Gwella'r Awdurdod yn cynnwys adolygu'r cynllun er mwyn nodi a oedd yn cynnwys elfennau a ragnodir mewn deddfwriaeth. Asesais hefyd a oedd y trefniadau ar gyfer cyhoeddi'r cynllun yn cydymffurfio â gofynion y deddfwriaeth ac a oedd yr Awdurdod wedi ystyried canllawiau statudol wrth baratoi a chyhoeddi ei gynllun.

Ni ellir dibynnu ar y gwaith a wnaed gennyf er mwyn cyflwyno adroddiadau a gwneud argymhellion yn unol ag adrannau 17 a 19 o'r Mesur yn unig i nodi pob gwendid neu gyfle i wella.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru

Copi i: Lesley Griffiths, Gweinidog Llywodraeth Leol a Busnes y Llywodraeth
Lisa Williams, Swyddog Arweiniol Archwilio Perfformiad

Atodiad 3 – Archwilio asesiad o berfformiad 2013-14 Awdurdod Tân ac Achub De Cymru

Tystysgrif

Ardystiaf fy mod wedi archwilio asesiad Awdurdod Tân ac Achub De Cymru (yr Awdurdod) o'i berfformiad yn 2013-14 yn unol ag adran 17 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (y Mesur) a'm Cod Ymarfer Archwilio.

O ganlyniad i'm harchwiliad, rwyf o'r farn bod yr Awdurdod wedi cyflawni ei ddyletswyddau o dan adrannau 15(2), (3), (8) a (9) o'r Mesur ac wedi gweithredu yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru yn ddigonol i gyflawni ei ddyletswyddau.

Priod gyfrifoldebau'r Awdurdod a'r Archwilydd Cyffredinol

O dan y Mesur, mae'n ofynnol i'r Awdurdod gyhoeddi asesiad bob blwyddyn sy'n disgrifio ei berfformiad o ran:

- cyflawni ei ddyletswydd i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus wrth gyflawni eu swyddogaethau;
- cyflawni'r amcanion gwella y mae wedi'u pennu iddo'i hun;
- drwy gyfeirio at ddangosyddion perfformiad a nodir gan Weinidogion Cymru a dangosyddion perfformiad hunanosodedig; a
- chyrraedd unrhyw safonau perfformiad a nodir gan Weinidogion Cymru a safonau perfformiad hunanosodedig.

Mae'r Mesur yn ei gwneud yn ofynnol i'r Awdurdod gyhoeddi ei asesiad cyn 31 Hydref yn y flwyddyn ariannol sy'n dilyn y flwyddyn ariannol y mae'r wybodaeth yn ymwneud â hi, neu erbyn y cyfryw ddyddiad arall ag y gall Gweinidogion Cymru ei nodi drwy orchymyn.

Mae'r Mesur yn ei gwneud yn ofynnol i'r Awdurdod ystyried canllawiau a gyhoeddir gan Weinidogion Cymru wrth gyhoeddi ei asesiad.

Fel archwilydd yr Awdurdod, mae'n ofynnol i mi, o dan adrannau 17 a 19 o'r Mesur, gynnal archwiliad er mwyn pennu a yw'r Awdurdod wedi cyflawni ei ddyletswydd i gyhoeddi asesiad o berfformiad, ardystio fy mod wedi gwneud hynny, a chyflwyno adroddiad yn nodi a yw'r farn bod yr Awdurdod wedi cyflawni ei ddyletswyddau yn unol â'r gofynion statudol a nodir yn adran 15 a chanllawiau statudol.

Cwmpas yr archwiliad

At ddibenion fy ngwaith archwilio, ar yr amod bod awdurdod yn bodloni ei ofynion statudol, byddaf yn derbyn ei fod hefyd wedi cydymffurfio â chanllawiau statudol Llywodraeth Cymru yn ddigonol i gyflawni ei ddyletswyddau.

Ar gyfer yr archwiliad hwn nid yw'n ofynnol i mi lunio barn ar gyflawnrwydd na chywirdeb y wybodaeth. Efallai y bydd gwaith asesu arall y byddaf yn ei wneud o dan adran 18 o'r Mesur yn ystyried y materion hyn. Felly, roedd fy archwiliad o asesiad yr Awdurdod o'i berfformiad yn cynnwys adolygu cyhoeddiad yr Awdurdod er mwyn cadarnhau a oedd yn cynnwys elfennau a ragnodir mewn deddfwriaeth. Asesais hefyd a oedd y trefniadau ar gyfer cyhoeddi'r asesiad yn cydymffurfio â gofynion y ddeddfwriaeth ac a oedd yr Awdurdod wedi ystyried canllawiau statudol wrth ei baratoi a'i gyhoeddi.

Ni ellir dibynnu ar y gwaith a wnaed gennyf er mwyn cyflwyno adroddiadau a gwneud argymhellion yn unol ag adrannau 17 a 19 o'r Mesur yn unig i nodi pob gwendid neu gyfle i wella.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru

Copi i: Leighton Andrews, y Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus
Steve Barry, Rheolwr

Atodiad 4 – Llythyr Archwilio Blynyddol

Huw Jakeway
Prif Swyddog Tân
Pencadlys Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru
Parc Busnes Forest View
Llantrisant
CF72 8LX

Annwyl Huw

Llythyr Archwilio Blynyddol – Awdurdod Tân De Cymru 2013-14

Mae'r llythyr hwn yn crynhoi'r negeseuon allweddol sy'n deillio o'm cyfrifoldebau statudol o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 fel yr Archwilydd Penodedig a'm cyfrifoldebau adrodd o dan y Cod Ymarfer Archwilio

Cydymffurfiodd yr Awdurdod â'i gyfrifoldebau yn ymwneud ag adroddiadau ariannol a defnyddio adnoddau

Cyfrifoldeb yr Awdurdod yw:

- rhoi systemau rheolaeth fewnol ar waith i sicrhau rheoleidd-dra a chyfreithlondeb trafodion a sicrhau bod ei asedau'n ddiogel;
- cadw cofnodion cyfrifyddu cywir;
- paratoi Datganiad Cyfrifon yn unol â gofynion perthnasol; a
- sefydlu ac adolygu'n barhaus drefniadau priodol i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran ei ddefnydd o adnoddau.

Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 yn ei gwneud yn ofynnol i mi:

- roi barn archwilio ar y datganiadau cyfrifyddu;
- adolygu trefniadau'r Awdurdod i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran ei ddefnydd o adnoddau; a
- rhoi tystysgrif yn cadarnhau fy mod wedi cwblhau'r broses o archwilio'r cyfrifon.

Mae awdurdodau lleol yng Nghymru yn paratoi eu datganiadau cyfrifyddu yn unol â gofynion Cod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig. Mae'r Cod hwn yn seiliedig ar Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol. Ar 29 Medi 2014 rhoddais farn archwilio ddiamod ar y datganiadau cyfrifyddu, gan gadarnhau eu bod yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa a thrafodion ariannol yr Awdurdod a'r Gronfa Bensiwn. Mae fy adroddiad wedi'i gynnwys yn y Datganiad Cyfrifon. Hysbyswyd aelodau'r Pwyllgor Archwilio am y materion allweddol a oedd yn deillio o'r archwiliad o'r cyfrifon yn fy adroddiad ar yr Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol ar 15 Medi 2014, a chyflwynir adroddiad manylach maes o law.

Rwy'n fodlon bod gan yr Awdurdod drefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran ei ddefnydd o adnoddau.

Mae fy ystyriaeth o drefniadau'r Awdurdod i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wedi bod yn seiliedig ar y gwaith archwilio a wnaed ar y cyfrifon ac rwyf hefyd wedi dibynnu ar y gwaith a gwblhawyd fel rhan o'r Asesiad Gwella o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009. Bydd yr Archwilydd Cyffredinol yn tynnu sylw at y meysydd lle nad yw effeithiolrwydd y trefniadau hyn wedi'u profi eto neu lle y gellid gwneud gwelliannau pan fydd yn cyhoeddi ei Adroddiad Gwella Blynyddol.

Cyhoeddais dystysgrif yn cadarnhau bod yr archwiliad o'r cyfrifon wedi'i gwblhau ar 29 Medi 2014.

Ar hyn o bryd, disgwylir i'r ffi archwilio ariannol ar gyfer 2013-14 fod yn unol â'r ffi y cytunwyd arni a nodir yn yr Amlinelliad o'r Archwiliad Blynyddol.

Yours sincerely

Anthony Barrett, Archwilydd Penodedig

Wales Audit Office

24 Cathedral Road

Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan

Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn Testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru